

SELETUSKIRI
regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Põllumajandusettevõtja vedelkütuse varustuskindluse investeeringutoetus“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Põllumajandusettevõtja vedelkütuse varustuskindluse investeeringutoetus“ eelnõu (edaspidi *eelnõu*) kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse (edaspidi *ELÜPS*) § 51 lõike 2 ja § 67 lõike 3 alusel. Eelnõu on koosõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013¹ artikli 17 lõike 1 punktiga a.

Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) ühise põllumajanduspoliitika programmiperioodi 2014–2020 maaelu arengu toetusi antakse „Eesti maaelu arengukava 2014–2020“ (edaspidi *arengukava*) alusel, mis kinnitati Euroopa Komisjoni 13. veebruari 2015. a rakendusotsusega, millega kiideti heaks Eesti maaelu arengu programmile Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (edaspidi *EAFRD*) toetuse andmine. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/2220² (edaspidi *üleminekumäärus*) artikli 1 lõike 1 kohaselt pikendati programmiperioodi 2014–2020 rakendamist kahe aasta võrra. Samuti pikendati üleminekumääruse artikli 2 lõike 2 kohaselt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013³ artikli 65 lõigetes 2 ja 4 sätestatud kulutuste rahastamiskõlblikkuse perioodi kahe aasta võrra ehk kuni 2025. aasta 31. detsembrini.

Eelnõuga kehtestatakse arengukava meetme 4 „Investeeringud materiaalsesse varasse“ tegevuse liigi 4.1 „Investeeringud põllumajandusettevõtte tulemuslikkuse parandamiseks“ raames põllumajandusettevõtjale antava vedelkütuse varustuskindluse investeeringutoetuse (edaspidi *toetus*) andmise ja kasutamise tingimused ning kord.

Eelnõu alusel antava toetuse üldeesmärk on tagada toidu tarneahela varustuskindlus ja põllumajandusettevõtjate toimepidevus ning spetsiifiline eesmärk on tagada senisest suuremal määral põllumajandustoodete tootmiseks vajaliku kütusevaru olemasolu, mis omakorda aitab kaasa ka põllumajandusettevõtjate tulemuslikkuse parandamisele.

Arengukava SWOT-analüüs toob põllumajandustootmisega seotud nõrkustena välja Eesti põllumajandustootjate väikese konkurentsivõime võrreldes EL-i keskmisega, väikeste põllumajandustootjate halva kohanemisvõime ning põllumajandustootjate ebapiisavad

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548).

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2020/2220, millega kehtestatakse teatavad üleminekusätted Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) ja Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi (EAGF) toetuse kohta 2021. ja 2022. aastal ning muudetakse määrusi (EL) nr 1305/2013, (EL) nr 1306/2013 ning (EL) nr 1307/2013 seoses 2021. ja 2022. aastal eraldatavate vahendite ja nende määruste kohaldamisega ning määrust (EL) nr 1308/2013 seoses 2021. ja 2022. aastal eraldatavate vahendite ja sellise toetuse jaotamisega (ELT L 437, 28.12.2020, lk 1–29).

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320–469).

majanduslikud võimalused lisainvesteeringuteks. Eesti põllumajandusettevõtjate madalamad tootlikkusnäitajad võrreldes EL-i keskmistega on tingitud mitmetest asjaoludest, millest olulisemad on keskmisest madalam põllumajandustoetuste tase, geograafiline paiknemine Euroopa põhjapoolsemas osas (s.o suuremad kulud talveperioodil, kallimad tootmishooned, taimekasvatases lühem vegetatsiooniperiood ja väiksem saagikus) ja väike siseturg (s.o kõrgemad tootmissisendite hinnad ja madalamad väljundite hinnad). Viimaste aastate erinevad kriisid (globaalsed majanduskriisid, kliimamuutused, aktiivne sõjategevus jms) on selgelt näidanud, et põllumajandusettevõtjate tulemuslikkust mõjutab valmisolek ja võimekus kiiresti reageerida kriisidele. Seega on äärmiselt oluline jätkusuutlikkuse tagamiseks ja tulemuslikkuse parandamiseks põllumajandustoodete tootmiseks vajalike sisendite olemasolu, eelkõige kütusevaru olemasolu. Seega on vaja senisest suuremal määral toetada põllumajandustoodete tootmiseks hädavajaliku kütusevaru hoidmiseks või ladustamiseks vajaliku ehitise ehitamist või seadme või masina ostmist kui ka AdBlue vedeliku hoidmiseks või ladustamiseks vajaliku masina või seadme ostmist.

Võrreldes maaeluministri 3. veebruari 2017. a määruse nr 14 „Põllumajandusettevõtja tulemuslikkuse parandamise investeeringutoetus“ alusel antava toetusega on sellel toetusel üks peamisi erinevusi: toetust antakse vähemalt 5000 liitri vedelkütuse hoidmiseks või ladustamiseks vajaliku masina või seadme ostmiseks või selleks vajaliku ehitise ehitamiseks ehitusseadustikus sätestatud tingimustel ja korras. Samuti antakse toetust AdBlue vedeliku hoidmiseks või ladustamiseks vajaliku masina või seadme ostmiseks.

Tegevuspõhise riigieelarvega seonduvalt panustab toetus „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030“ põllumajandussaaduste tootmise, väärindamise ja turustamise (tegevussuund 5) eesmärki Eesti toidusektor on konkurentsivõimeline nii sise- kui ka välisturul.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi põllumajanduspoliitika osakonna valdkonnajuht Janeli Tikk (625 6299, janeli.tikk@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigussakonna peaspetsialist Helen Palginõmm (625 6260, helen.palginomm@agri.ee). Keeleliselt toimetab eelnõu Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigussakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb viiest peatükist ja 19 paragrahvist.

Eelnõu §-s 1 kehtestatakse määruse reguleerimisala.

Eelnõu eesmärk on kehtestada arengukava meetme 4 „Investeeringud materiaalsesse varasse“ tegevuse liigi 4.1 „Investeeringud põllumajandusettevõtte tulemuslikkuse parandamiseks“ raames põllumajandusettevõtja vedelkütuse varustuskindluse investeeringutoetuse andmise ja kasutamise tingimused ning kord.

Eelnõu §-s 2 sätestatakse, kes saab toetust taotleda.

Eelnõu § 2 lõike 1 kohaselt saab toetust taotleda äriseadustiku tähenduses ettevõtja, kelle müügitulust moodustas omatoodetud põllumajanduslike toodete müügitulu taotlemisele vahetult eelnenud majandusaastal enam kui 50% ning ületas taotlemisele vahetult eelnenud majandusaastal 14 000 eurot ja oli taotlemisele vahetult eelnenud teisel majandusaastal vähemalt 1200 eurot.

Äriseadustiku § 1 kohaselt loetakse ettevõtjaks füüsiline isik, kes pakub oma nimel tasu eest kaupu või teenuseid ning kellele kaupade müük või teenuste osutamine on püsiv tegevus, ning äriseadustiku §-s 2 sätestatud äriühing, milleks on täisühing, usaldusühing, osühing, aktsiaselts ja tulundusühistu.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 17 kohaselt antakse toetust põllumajandustootjatele või põllumajandustootjate rühmadele, mistõttu on oluline, et toetust saavad põllumajandustootmisega tegelevad isikud, kelle müügitulust suurem osa tuleb omatoodetud põllumajandustoodete või nende töötlemisel saadud toodete müügist.

Eelnõu § 2 lõike 2 kohaselt saab toetust taotleda ka ELÜPS-i alusel ja korras tunnustatud tootjaorganisatsioon, kes vastab järgmistele nõuetele:

- 1) ta on tulundusühistu;
- 2) ta on mikro-, väikese või keskmise suurusega ettevõtja (edaspidi *VKE*), kes vastab komisjoni soovitusel (EL) nr 361/2003⁴ või suurettevõtja ja
- 3) ta tegutseb põllumajandustoodete sektoris.

Tunnustatud tootjaorganisatsiooni puhul vaadatakse, et ta tegutseks põllumajanduse valdkonnas, mis tähendab seda, et tema põhitegevusala peab olema äriregistri andmetel enamasti põllumajandusega seonduv (näiteks EMTAK A01 põllumajandus) ning, et ta liikmeteks on põllumajandustootjaid.

Eelnõu § 2 lõikes 3 sätestatakse, et põllumajanduslikud tooted selle määruse tähenduses on Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi *ELTL*) I lisas nimetatud tooted, välja arvatud kalandus- ja vesiviljelustooted, ning nende töötlemisel saadud I lisaga hõlmatud või I lisaga hõlmamata tooted. Kalandus- ja vesiviljelustoodete müügist saadavat tulu ei loeta taotleja põllumajanduslike toodete müügituluks. ELTL-i I lisas nimetatud toodete töötlemisel saadud tooted loetakse põllumajanduslikeks toodeteks ka siis, kui need ei ole ELTL-i I lisas nimetatud tooted. Töötlemisel saadud põllumajanduslikud tooted võivad olla ka näiteks valmistoidukaubad, loomanahk, vill, kápikud, kasukad, sullepadjad jms tooted, kuid nende tooraineks peab valdavas osas olema ELTL-i I lisas nimetatud toode, välja arvatud kalandus- ja vesiviljelustooted. Töötlemisel saadud põllumajanduslikul tootel peab olema ilmne seos taotleja põllumajandusliku tegevusega. Põllumajanduslike toodete hulka ei saa lugeda töötlemisel saadud tooteid, mis sisaldavad toorainena vaid vähesel määral ELTL-i I lisas nimetatud tooteid. Nii näiteks ei loeta siia gruppi kuuluvaks tekstiilmaterjalist esemeid, millele on lisatud kaunistuseks omatoodetud villast narmaid, või puitmööblit, millele on lisatud omakasvatatud lamba nahast elemente, ja muid selliseid tooteid.

Eelnõu §-s 3 on sätestatud nõuded taotlejale.

Eelnõu § 3 lõige 1 sätestab, et taotleja riikliku maksu võlg, sealhulgas maksuhalduri haldusaktiga kindlaks määratud intress, on väiksem kui 100 eurot või tema riikliku maksu võla tasumine on ajatatud. Maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksuvõlg, mille tasumise tähtaeg on möödunud, tasutud ettenähtud summas. Sätte eesmärk on tagada, et toetust saavad vaid need taotlejad, kes on oma kohustused riigi ees täitnud. Toetust antakse üksnes neile, kes on majanduslikult jätkusuutlikud.

Maksukorralduse seaduse § 32 kohaselt on maksuvõlg maksukohustuslase poolt tähtpäevaks tasumata jäetud maksumussumma, tähtpäevaks tasumata jäetud maksumussumalt arvestatud intress

⁴ Komisjoni soovitus (EL) nr 361/2003, mis käsitleb mikroettevõtete ning väikese ja keskmise suurusega ettevõtete määratlust (ELT L 124, 20.05.2003, lk 36–41).

ning tollivõlast tulenev tähtpäevaks tasumata maksusumma ja sellelt arvestatud intress. ELÜPS-i § 64 lõike 4 punkti 1 kohaselt jäetakse taotlus rahuldamata, kui taotleja ei vasta toetuse saamiseks esitatud nõuetele. Seega on Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ametil (edaspidi *PRIA*) õigus kontrollida kogu taotluste menetlemise ajal ja enne toetuse väljamaksmist taotleja ja toetuse saajal riikliku maksu võla olemasolu ning maksuvõla olemasolu korral selle ajatust ja maksete tähtaegset tasumist.

Eelnõu § 3 lõige 2 sätestab, et taotlejal ei tohi olla likvideerimismenetlust ega pankrotimenetlust. See tähendab, et taotleja äritegevus peab olema stabiilne ning ta ei tohi olla finantsraskustes. Lisaks ei tohi taotlejal olla kohtuotsusega välja kuulutatud pankrotti või algatatud sundlõpetamist. Samuti ei tohi taotlejal olla kehtivat äriregistrist kustutamise hoiatust, mis võib tähendada, et taotleja juriidiline seisund ei ole korras või tal on võlgnevused riigi ees.

Eelnõu § 3 lõikes 3 kehtestatakse piirang, et toetust ei saa taotleda taotluses sisalduva sama kulu kohta ehk siis, kui selle kohta on saadud toetust või samal ajal taotletakse toetust riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi. Eelkõige on siinkohal mõeldud teisi arengukava alusel antavaid toetusi või struktuurifondide vahenditest saadud abi ja toetust. Piirangu eesmärk on vältida topeltrahastamist, mis tähendab, et ühe ja sama kulu kohta ei anta toetust rohkem kui üks kord. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013⁵ artikli 30 kohaselt ei tohi EAFRD-st rahastatavaid kulusid katta liidu eelarvest ühegi teise rahastamisvahendiga.

Eelnõu § 3 lõige 4 sätestab, et kui taotleja on saanud varem toetust riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi või vähese tähtsusega abi, mis on kuulunud tagasimaksmisele, on tagasimaksmisele kuulunud summa tähtajal tagasi makstud või toetuse tagasimaksmise ajatamise korral on tagasimaksed tasutud ettenähtud tähtajal ja summas. Selle nõude eesmärgiks on maandada riigile lisanduvate rahaliste kohustuste (rikkumiste tagasimaksed) tekkimise riski ning tagada vahendite kasutamise sihtotstarbelisus ja jätkusuutlikkuse suurendamine.

Eelnõu § 3 lõige 5 sätestab, et taotleja kohta ei tohi olla karistusregistrisse kantud karistusandmeid loomakaitseseaduse §-s 66¹, 66⁶ või 66¹⁰, veeseaduse §-s 262, taimekaitseseaduse §-s 97, veterinaarseaduse §-s 97, 104, 105 või 106, väetiseseaduse §-s 37, jäätmeseaduse §-s 120, 120¹, 120², 126 või 126⁴, toiduseaduse §-s 53¹, 53², 53³, 53⁵ või 53⁶, söödaseaduse §-s 33, 34 või 35, keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse §-s 53 ega karistuseseadustiku §-s 49¹, 52², 55¹ punktis 2, 192, 193, 209, 209¹, 210, 264, 296, 298, 298¹, 354, 364, 365, 367, 368, 372, 373 või 384 sätestatud süüteo toimepanemise eest.

Riigikohtu otsusele nr 3-3-1-85-14⁶ tuginedes, mis puudutab taotleja kohustust täita keskkonna-, toiduhügieeni- ja loomade heaolu nõudeid ning taotleja suhtes jõustunud süüdimõistvat süüteo otsust nende nõuete rikkumise eest, on määruses välja toodud konkreetsete väär- ja kuriteod, mille toimepanemise puhul on põhjust kahelda taotleja tahtes või võimekuses viia toetatav tegevus ellu õiguspäraselt. Seega, kui taotleja kohta on karistusregistrisse kantud karistusandmeid määruse § 3 lõikes 5 sätestatud süüteo toimepanemise eest, siis selline taotleja ei vasta nõuetele ja talle toetust ei anta.

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1306/2013, ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/2000, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008 (ELT L 347 20.12.2013, lk 549–607).

⁶ Riigikohtu halduskolleegiumi 11. märtsi 2015. a otsus nr 3-3-1-85-14.

Valdavas enamuses on välja valitud süüteod seotud põllumajanduslike toodete tootmise ja nende esmatöötlemise valdkonnas tegutsemisega. Arvestades, et toetusega jagatakse riigieelarvelisi ja EL-i vahendeid, mida on piiratud ulatuses, on oluline, et nimetatud vahendeid saaksid kasutada üksnes õiguskuulekad ettevõtjad, kes on täitnud põllumajanduslike toodete tootmise ja nende esmatöötlemise valdkonnas tegutsemisega seotud õigusaktides sätestatud nõudeid ja on suutnud oma tegevust õiguspäraselt korraldada.

Lisaks on kõnealune nõue seotud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 58 lõikes 1 sätestatuga, mille kohaselt võtavad liikmesriigid ühise põllumajanduspoliitika raames vastu kõik õigus- ja haldusnormid ning kõik muud vajalikud meetmed, et tagada liidu finantshuvide tõhus kaitse ja eelkõige selleks, et:

- a) kontrollida fondide rahastatavate tegevuste seaduslikkust ja korrektsust;
- b) tagada tõhus kaitse pettuste vastu, eelkõige kõrgema riskiga aladel, mis toimib hoiatusena, võttes arvesse meetmete kulusid ja nendest saadavat kasu ning nende proportsionaalsust;
- c) ennetada, tuvastada ja kõrvaldada eeskirjade eiramisi ja pettust, kehtestada tõhusaid, hoiatavaid ja proportsionaalseid karistusi vastavalt liidu õigusele või selle puudumise korral vastavalt riigisisesele õigusele ning alгатada vajaduse korral vastavaid kohtumenetlusi;
- e) nõuda tagasi alusetud maksed koos intressiga ning alгатada vajaduse korral vastavaid kohtumenetlusi.

Seega, kui ühise põllumajanduspoliitika toetuste taotlemisel ei osale isikud, keda on karistatud eelnimetatud süütegude eest, suurendab see EL-i finantshuvide kaitset, sest raha väärkasutuse risk alaneb märkimisväärselt.

Eelnõu §-s 4 sätestatakse tegevused, mille kohta võib toetust taotleda.

Toetust võib taotleda ELTL-i I lisas nimetatud töötlemata toodete, välja arvatud kalandus- ja vesiviljelustoodete tootmise, säilitamise või toodangu esmamüügi eelseks ettevalmistuse korral, millega tagatakse vedelkütuse varustuskindlus. Alljärgnevalt on toetatavad tegevused välja toodud täpsemalt.

Eelnõu § 4 lõike 1 punktis 1 sätestatakse, et toetust võib taotleda vähemalt 5000 liitri vedelkütuse hoidmiseks või ladustamiseks vajaliku masina või seadme ostmiseks ja vajaduse korral paigaldamiseks.

Vedelkütuseks loetakse vedelkütuse seaduse § 2 lõike 1 punkti 1 kohaselt vedel põlevaine, mida saab kasutada energiaallikana soojusjõumasinares ja muudes selleks sobivates energiamuundamisseadmetes, samuti mootorsõidukites kasutatav vedelgaas, mis standardtingimustel, see on rõhul 0,1 MPa ja temperatuuril 15 °C, on gaasilises olekus, ning mootorsõidukites kasutatav biogaas.

Põllumajanduslike toodete tootmise, säilitamise või toodangu esmamüügi eelseks ettevalmistuseks vajalikuks vähemalt 5000 liitri vedelkütuse hoidmise või ladustamise masinaks või seadmeks on näiteks kütusemahuti (sh mobiilne kütusemahuti) ja väiketanklad (sh mobiilsed väiketanklad, vertikaalsed väiketanklad). Toetatakse üksnes vähemalt 5000 liitri vedelkütuse hoidmiseks või ladustamiseks vajaliku masina või seadme ostmist, mitte tootmise sisendi ostmist. Näiteks on toetatav väiketankla ostmine ja vajaduse korral paigaldamine, kuid mitte vedelkütuse (diisli või bensiini) ostmine.

Kui tegemist on masina või seadmega, mille kohta on ehitusseadustiku kohaselt nõutav ehitusluba või ehitusteatis, siis peab see olema hiljemalt esimese maksetaotluse esitamise ajaks kättesaadav ehtisregistrist. Kui masina või seadme paigaldamine eeldab ehitustegevust, siis

loetakse, et tegemist on ehitamisega ehitusseadustiku tähenduses. Näiteks kui taotletakse toetust kütusemahuti (kütusemahuti on seade) ostmiseks ja paigaldamiseks ehk rajatakse maa-alune väiketankla, siis on tegemist ehitustegevusega, mille korral võib ehitusseadustiku kohaselt olla nõutav ehitusluba või ehitusteatis, mis sel juhul peab taotlejal olemas olema hiljemalt esimese maksetaotluse esitamise ajaks.

Eelnõu § 4 lõike 1 punkti 2 kohaselt võib toetust taotleda vähemalt 5000 liitri vedelkütuse hoidmiseks või ladustamiseks vajaliku ehitise ehitamiseks.

Selle määruse tähenduses on ehitamine ehitise püstitamine, rajamine, paigaldamine, laiendamine või ümberehitamine ehitusseadustikus sätestatud tingimustel ja korras (edaspidi koos *ehitamine*). Ehitise lammutamine ei ole eraldi toetatav, välja arvatud juhul, kui ehitatakse lammutatud ehitise asukohale uus või sellega olemuslikult sarnane ehitis või kui lammutamine moodustab osa ehitusprojektis ettenähtud ehitustöödest. Ehitusseadustiku § 4 lõikes 4 sätestatakse, et ehitise lammutamine on ehitamine, mille käigus ehitis eemaldatakse või likvideeritakse osaliselt või täielikult. Kui lammutamise eesmärk on ehitada lammutatud ehitise asukohale sellega olemuslikult sarnane ehitis, võib seda käsitleda ehitise ümberehitamisena ehk taastamisena. Kui lammutamise eesmärk on ehitada lammutatud ehitise asukohale olemuslikult uus ehitis, on tegemist ühe ehitise lammutamise ja teise ehitise ehitamisega, see tähendab püstitamise või rajamisega. Ehitis on olemuslikult sarnane, kui selle kasutusotstarve, arhitektuuriline lahendus ja maht ei muutu. See tähendab, et kui ehitis lammutatakse ja selle asemele ehitatakse ehitis ehk olemasolev ehitis taastatakse või rajatakse uus ehitis või püstitatakse uus ehitis, siis on see toetatav tegevus, kuid üksnes lammutamiseks toetust taotleda ei saa. Ehitise parendamine ei ole samuti abikõlblik.

Ehitamine hõlmab ehitise ehitamist koos selle oluliste osadega. Ehitise olulised osad on tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 55 lõike 1 kohaselt asjad, millest see ehitis on ehitatud või mis on sellega püsivalt ühendatud ja mida ei saa eraldada ehitist või eraldatavat asja oluliselt kahjustamata. See tähendab, et ehitise olulised osad on asjad, milleta hoonet ei saaks tavaarusaama kohaselt käsitada valmisolevana ehk terviklikuna.

Toetatav on üksnes sellise ehitise ehitamine, mille eesmärk on tagada põllumajanduslike toodete tootmiseks, säilitamiseks või toodangu esmamüügi eelseks ettevalmistuseks vajaliku vedelkütuse varustus. Põllumajanduslike toodete tootmiseks, säilitamiseks või toodangu esmamüügi eelseks ettevalmistuseks vajaliku vedelkütuse varustuskindluse tagamiseks tehtavaid investeeringuid ei toetata juhul kui investeeringu eesmärgiks on vedelkütuse edasimüük ehk põllumajandusettevõtja peab tegema investeeringu, mis aitab tagada tema põllumajanduslike toodete tootmiseks, säilitamiseks või toodangu esmamüügi eelseks ettevalmistuseks vajaliku vedelkütuse varustuskindluse ning toidu tootmise püsiva toimimise.

Eelnõu § 4 lõike 1 punkti 3 kohaselt võib toetust taotleda ka põllumajanduslike toodete tootmiseks, säilitamiseks või toodangu esmamüügi eelseks ettevalmistuseks vedelkütuse kasutamiseks mootorsõidukites vajaliku AdBlue vedeliku hoidmiseks või ladustamiseks vajaliku masina või seadme ostmiseks.

AdBlue vedelik on 32,5% karbamiidilahus kasutamiseks autodel, veoautodel ja rasketehnilal saavutamaks kahjulike ainete nõutud tasemed heitgaasides (Euro-4, Euro-5, Euro-6). Seega on AdBlue vedelik mõeldud kasutamiseks Euro-4 ja Euro-6 normidele vastavates ja SCR (Selective Catalytic Reduction) tehnoloogiaga sõidukites. Ilma AdBlue'ta sõitmine rikub sõiduki katalüsaatori ja heitgaasid ei vasta kehtestatud saastennormidele.

Täpsemalt saab tutvuda AdBlue vedeliku ohutuskardiga veebilehel: http://www.alexela.ee/sites/default/files/documents/2019-01/adblue_ohutuskart.pdf.

AdBlue vedeliku hoidmiseks või ladustamiseks vajalik seade on näiteks väiketankla (Swimer Eco-Line AdBlue kahekordse kestaga väiketankla, Swimer Comfort AdBlue 1500–10000L, ühekordse kestaga UV kindlast polüetüleenist valmistatud väiketankla AdBlue hoiustamiseks ja tankimiseks). Nii nagu põllumajanduslike toodete tootmiseks, säilitamiseks või toodangu esmamüügi eelseks ettevalmistuseks vajaliku vedelkütuse varustuskindluse tagamiseks tehtavate investeeringute puhul, siis ei toetata ka AdBlue vedeliku hoidmiseks või ladustamiseks vajaliku seadme või masina ostmist kui investeeringu eesmärgiks on AdBlue vedeliku edasimüük ehk põllumajandusettevõtja peab tegema investeeringu, mis aitab tagada tema põllumajanduslike toodete tootmise, säilitamise või toodangu esmamüügi eelse ettevalmistuse ning toidu tootmise püsiva toimimise. Näiteks kui taotleja tegevusvaldkonnast tulenevalt (teraviljakasvatus) on olulise tähtsusega põllumajandusveokites kasutatav kütusevaru olemasolu ja kui nendes põllumajandusveokites on kasutusel SCR tehnoloogia, siis on oluline, et taotlejal oleks ka piisav varu AdBlue vedelikku, sest ilma AdBlue'ta sõitmine rikub sõiduki katalüsaatori ja heitgaasid ei vasta kehtestatud saastennormidele, millest tulenevalt toetatakse ka AdBlue vedeliku hoidmiseks või ladustamiseks vajaliku masina või seadme ostmist, kuid mitte AdBlue vedeliku ostmist.

Eelnõu § 4 lõikes 2 sätestatakse, et kui toetatavaks tegevuseks on masin või seade (vedelkütuse või AdBlue vedeliku hoidmiseks või ladustamiseks) ostmise ja mis paigaldatakse ehitisse või mida kasutatakse ehitises, peab ehitis olema taotleja omandis või peab taotleja kasuks olema seatud kasutusvaldus või on sõlmitud kirjalik üüri- või rendileping vähemalt kolmeks aastaks arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest, kui taotleja on VKE, ning vähemalt viieks aastaks PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest, kui taotleja on suurettevõtja.

VKE kategooriasse kuuluvad ettevõtjad, kellel on vähem kui 250 töötajat ja kelle aastakäive ei ületa 50 miljonit eurot või aastabilansi kogumaht ei ületa 43 miljonit eurot. Selle nõudega tagatakse, et masinat või seadet kasutatakse sihtotstarbeliselt vähemalt sihipärase kasutamise perioodi lõpuni. Täpsemalt on selgitatud, mida loetakse sihipärase kasutamise perioodiks eelnõu § 14 lõike 2 selgitava osa juures.

Eelnõu § 4 lõikes 3 sätestatakse, millised nõuded peavad olema täidetud, kui toetust taotletakse ehitise ehitamiseks. Ehitis ja sellealune maa peab olema taotleja omandis või on taotleja kasuks seatud hoonestusõigus vähemalt kolmeks aastaks arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest, kui taotleja on VKE, ning viieks aastaks arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest, kui taotleja on suurettevõtja. Nende nõuetega tagatakse, et ehitist kasutatakse sihtotstarbeliselt vähemalt sihipärase kasutamise perioodi lõpuni.

Eelnõu § 4 lõikes 4 sätestatakse, et kui masin või seade paigaldatakse kaasomandis olevasse ehitisse või kui ehitisealune maa on kaasomandis, siis peab taotleja olema kaasomaniku kirjalik nõusolek toetatava tegevuse elluviimiseks. Selle nõudega tagatakse, et tegevused toimuvad kaasomandi korral kaasomaniku nõusolekul ning tagatakse toetusega rahastatud investeeringu püsimine.

Eelnõu § 4 lõike 5 kohaselt ei või taotleja kavandatava investeeringu tegemist alustada varem ja investeeringu tegemist tõendavad dokumendid ei või olla väljastatud varem kui taotluse esitamise päevale järgneval päeval.

Siinkohal tuleb märkida, et kui taotleja alustab kavandatava investeeringu tegemist taotluse esitamise päevale järgneval päeval, siis kõik kulutused, mida taotleja teeb, on tema enda vastutusel, sest PRIA ei ole selleks ajaks veel teinud taotluse rahuldamise või rahuldamata

jätmise otsust. Nimetatud nõue tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artiklist 60.

Eelnõu §-s 5 sätestatakse toetatava tegevuse abikõlbliku kulu arvestamise alused.

Eelnõu § 5 lõigete 1–4 alusel on abikõlblikeks kuludeks eelnõu § 4 lõikes 1 nimetatud masina või seadme ostmise või ehitise ehitamise käibemaksuta maksumus ja nõuete kohaseks tähistamiseks kasutatava sümboli ja teavitustegevuse käibemaksuta maksumus.

Kui toetust taotletakse ehitise ehitamiseks, siis on abikõlblikeks kuludeks ehitise püstitamise, laiendamise, rekonstrueerimise, rajamise ja paigaldamise maksumus. Ehitise lammutamise maksumus on abikõplik kulu üksnes juhul, kui lammutatud ehitise asukohale ehitatakse uus või sellega olemuslikult sarnane ehitise või lammutamine moodustab osa ehitusprojektis ettenähtud ehitustöödest. See tähendab, et kui ehitise lammutatakse ja selle asemele ehitatakse ehitise ehk olemasolev ehitise taastatakse või rajatakse uus ehitise või püstitatakse uus ehitise, siis on ehitise lammutamise kulud abikõplikud kulud. Samuti loetakse abikõlblike kulude hulka ka eelnõu § 4 lõike 1 punktis 2 nimetatud toetatava tegevuse puhul ehitusseadustiku alusel tehtava omanikujärelevalve kulud.

Kui toetust taotletakse masina või seadme ostmiseks, siis loetakse abikõlblike kulude hulka ka selle kasutamiseks vajalike seadmete maksumus nagu näiteks tasemeandurid, kütusekoguse loendurid, tankimispüstolid, pumbad, vooliku poolid, käsipumbad, tankurikomplektid, lekkedetektorid, lukustussüsteemid, kiibiloendurid jms. Samuti loetakse abikõlbliku kulu hulka masina või seadme paigaldamise või seadistamise maksumus, kui seadme või masina eripära tõttu saab seda paigaldada üksnes masina või seadme müüja või kvalifitseeritud spetsialist. Kui masina või seadme kasutamine eeldab selle müüja või paigaldaja poolset esialgset väljaõpet, sealhulgas tutvustust, siis ka need kulud on abikõplikud. Abikõlblike kulude hulka loetakse ka masina või seadme katmise kulu näiteks plastikust väiketanklale varikatuse ehitamise kulu kui ka väiketanklale juurdepääsu piiramiseks vajaliku piirdeaia ostmise ja paigaldamise kulu.

Eelnõu § 5 lõike 5 kohaselt loetakse abikõlblikuks kasutatud masina või seadme ostmist, kuid üksnes, siis kui masin või seade ei ole taotluse esitamise ajal vanem kui viis aastat, kui selle ostmiseks ei ole kasutatud toetust riigieelarvelistest või muudest EL-i vahenditest, sealhulgas välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi, ning nimetatud seadme hind ei ületa selle turuväärtust ja on väiksem kui uue samaväärse seadme hind. Kasutatud seadme puhul kontrollitakse üldjuhul seadme vanust tootja tehnilise passi andmete, ostu-müügilepingute, tootja poolt välja antud garantiidokumentide, müüja kinnituste ja muude dokumentide alusel.

Eelnõu § 5 lõike 6 kohaselt peavad kõik abikõplikud kulud olema mõistlikud, selged ja üksikasjalikult kirjeldatud ning taotleja peab tagama kasutatava toetusraha otstarbeka ja säästliku kasutamise. Kulud, mille kohta toetust taotletakse, peavad olema majanduslikult otstarbekad ja vajalikud toetuse eesmärgi saavutamiseks. Samuti ei tohi kavandatavad ning tehtud kulud olla põhjendamatult kõrged võrreldes tavaliselt sarnase tegevuse eest tasutava hinnaga.

ELÜPS-i § 60 lõike 2 kohaselt peavad toetuse taotleja ja toetuse saaja järgima kulude tegemisel toetuse andmise tingimustes sätestatud nõudeid.

Eelnõu §-s 6 sätestatakse mitteabikõplikud kulud.

Näiteks on mitteabikõlblikud maa ostmiseks tehtud kulutused, liisingumaksud, mitmesugused tegevuskulud, näiteks kulutused õigusteenusele või raamatupidamisteenusele. Mitteabikõlblik kulu on ka tasu taotleja enda ja tema töötaja tehtud töö eest.

Kui erinevad veo- või sõidukulud ei ole seotud seadme või masina kohaletoimetamisega, paigaldamisega või seadistamisega, siis ei ole need kulud ka abikõlblikud. Eesmärk on vältida olukordi, kus ostetava seadme veokulusid n-ö peidetakse seadme hinna sisse. Sealjuures ei ole oluline, kas nimetatud veotöö teostajaks on sama ettevõtja, kellelt ostetakse see seade või mitte. Näiteks, kui seade ostetakse ettevõtjalt A ja seadme toimetab kohale ettevõtja B, siis loetakse need kulud (seadme ostmine ja kohaletoimetamine) abikõlblike kulude hulka.

Kui piirdeaia ostmine ja paigaldamine ei ole seotud ostetava masina või seadmega (näiteks väiketanklale juurdepääsu piiramisega võrastele isikutele), siis ei ole need kulud ka abikõlblikud. Samuti ei ole seadme või masina katmiseks tehtavad kulud abikõlblikud (näiteks varjualuse ostmise ja paigaldamise kulu), kui need ei ole seotud eelnõu § 4 lõike 1 punktides 1 ja 3 nimetatud seadme või masinaga.

Eelnõu §-s 7 on sätestatud nõuded kulude mõistlikkuse ja põhjendatuse tõendamiseks toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse või soetatava vara maksumuse väljaselgitamisel.

Hinnapakumuse peab sisaldama taotleja ja hinnapakkuja nime, hinnapakkuja kontaktandmeid, hinnapakumuse väljastamise kuupäeva, töö, teenuse või vara üksikasjalikku kirjeldust ning toetatava tegevuse käibemaksuta ja käibemaksuga maksumust. Väljalititud hinnapakumuse ei tohi olla põhjendamatult kõrge võrreldes tavaliselt sarnase tegevuse, töö, teenuse või vara eest tasutava hinnaga. Taotleja peab valitud hinnapakumust põhjendama. Hinnapakumuses peab iga toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse või ostetava vara hind olema eraldi välja toodud. Juhul kui toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse või ostetava vara ei vasta esialgselt saadud hinnapakumustele, peab ettevõtja võtma uuesti vähemalt kahelt asjakohast teenust osutavalt isikult võrreldavad hinnapakumused ja tegema nende seast üldjuhul majanduslikult soodsama valiku, mille alusel hakkab toetatavat tegevust ellu viima.

Hinnapakumused peavad olema küsitud sõltumatutelt hinnapakkujalt. Taotleja ei või küsida hinnapakumust endaga seotud isikutelt tulumaksuseaduse § 8 lõike 1 tähenduses. Need isikud, kellel on ühine majanduslik huvi või kui ühel isikul on teise isiku üle valitsev mõju, on omavahel seotud isikud. Sellisteks omavahel seotud isikuteks on näiteks abikaasad, elukaaslased või otse- või külgjoones sugulased või ühte kontserni kuuluvad äriühingud.

PRIA koostab ehitise ehitamise hinnapakumuse vormi eelnõu § 7 lõike 5 kohaselt ning avaldab selle oma veebilehel. Ehitisega seotud vorm on koostatud eesmärgiga tagada esitatavate dokumentide parem võrreldavus.

Eelnõu §-s 8 sätestatakse toetuse vorm, määr ja suurus.

Eelnõu § 8 lõikes 1 sätestatakse, et seda toetust antakse tegelikult tekkinud abikõlblike kulude hüvitamisena. Ehk toetust makstakse tegelikult tekkinud ja kuludokumentidega tõendatavate abikõlblike kulude kohta.

Eelnõu § 8 lõikes 2 sätestatakse, et toetust antakse kuni 70% toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest.

Eelnõu § 8 lõike 3 kohaselt on minimaalne võimalik toetuse määr 15% toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest. Minimaalse võimaliku toetuse määra eesmärk on tagada, et

investeeringute tegemisel kaasneks toetuse andmisel ergutav mõju. Kui toetus moodustab kavandatava investeeringu abikõlbliku kulu maksumusest vähem kui 15%, siis puudub toetusel ergutav mõju ja taotlejal on tõenäoliselt võimalik teha kavandatav investeering ka ilma toetuseta.

Eelnõu § 8 lõike 4 kohaselt on toetuse maksimaalne suurus ühe taotleja kohta 1 000 000 eurot kuni arengukava programmiperioodil lõpuni. Arengukava programmiperioodiks on aastad 2014–2020, kuid 2020. aasta 23. detsembril võeti vastu üleminekumäärus, mille artikli 1 lõike 1 kohaselt pikendati EAFRD-st toetatavate programmide puhul Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 26 lõikes 1 sätestatud 2014. aasta 1. jaanuarist kuni 2020. aasta 31. detsembrini kestvat ajavahemikku kuni 2022. aasta 31. detsembrini – aastatel 2021–2022 oli üleminekuperiood uude programmiperioodi. Samuti pikenes üleminekumääruse artikli 2 punkti 2 kohaselt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 65 lõigetes 2 ja 4 sätestatud kulutuste rahastamiskõlblikkuse periood kahe aasta võrra ehk kuni 2025. aasta 31. detsembrini. See tähendab, et eelnimetatud määruse artikli 65 lõike 2 kohaselt on kulud Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest toetuse saamiseks abikõlblikud juhul, kui need on tekkinud toetuse saajal ja need on tasutud hiljemalt 2025. aasta 31. detsembril ehk abikõlblikud on vaid programmiperioodil tehtud kulud. Tagamaks, et PRIA jõuaks ajaliselt programmiperioodi lõppu jäävaid väljamakseid teha enne 2025. aasta 31. detsembrit, ja võimaldamaks PRIA-le jätta ka kuludokumentide menetlemiseks mõistliku aja, sätestatakse maksete abikõlblikkuse ja investeeringu tegemist tõendavate dokumentide esitamise lõpptähtajaks sellest varasem ehk 2025. aasta 30. september (eelnõu § 14 lõige 1). See tähendab, et hiljemalt 30.09.2025 peavad kõik toetuse maksmise aluseks olevad kohustused olema täidetud, mis tähendab taotlejate jaoks seda, et neile jääb toetatava tegevuse elluviimiseks aega vähem kui 12 kuud.

Eelnõu § 8 lõikes 5 sätestatakse, et taotleja ja taotlejaga ühte kontserni kuuluv ettevõtja või konkurentsiseaduse § 2 lõike 4 tähenduses valitseva mõju kaudu üksteisega seotud ettevõtjad saavad kokku toetust taotleda lõikes 4 sätestatud ulatuses. Ühte kontserni kuuluvad ettevõtjad loetakse üheks taotlejaks. Näiteks kui kontserni A (emaettevõtja) kuuluvad ettevõtjad B (tütarettevõtja) ja C (tütarettevõtja). Ettevõtja A (emaettevõtja) ja ettevõtja B (tütarettevõtja) soovivad nimetatud toetust taotleda. Ettevõtja A ja ettevõtja B mõlemad taotlevad toetust 600 000 eurot. Kui ettevõtjale A määrati juba toetust 600 000 euro ulatuses, siis ettevõtjale B saab maksimaalset määrata toetust 400 000 euro ulatuses, sest nad loetakse üheks ettevõtjaks. Samuti kui näiteks ühte kontserni kuuluv üks ettevõtja taotleb abi 500 000 euro ulatuses ja samasse kontserni kuuluv teine ettevõtja taotleb samuti 500 000 eurot, siis täidavad nad maksimaalse 1 000 000 euro suuruse toetuse nõude, sest selle määruse tähenduses loetakse nad üheks ettevõtjaks, kellele kohaldub maksimaalne 1 000 000 euro suurune toetus.

Ühte kontserni kuuluvate ettevõtjate osas kohaldatakse äriseadustiku § 6, mille kohaselt, kui üks äriühing on teises äriühingus osanik või aktsionär ning omab seal häälteenamust, nimetatakse osalevat ühingut emaettevõtjaks ja ühingut, kus ta osaleb, tütarettevõtjaks. Emaettevõtja tütarettevõtjaks on ka ühing, kus häälteenamus on teisel tütarettevõtjal või tütarettevõtjatel üksinda või koos emaettevõtjaga. Tütarettevõtjaks on ka ühing, kus teine ühing (emaettevõtja) omab selle osaniku või aktsionärina lepingu alusel või ilma selleta valitsevat mõju. Emaettevõtja koos tütarettevõtjatega moodustab kontserni. Kontsern ei ole piiratud Eesti Vabariigi territooriumiga.

Konkurentsiseaduse § 2 lõike 4 tähenduses valitsevat mõju omavateks ettevõtjateks on tegutsevad ettevõtjad, kellest üks omab teise suhtes konkurentsiseaduse § 2 lõike 4 tähenduses valitsevat mõju. Konkurentsiseaduse § 2 lõike 4 kohaselt on valitsev mõju võimalus ühe või mitme ettevõtja poolt ühiselt või ühe või mitme füüsilise isiku poolt ühiselt teise ettevõtja

aktsiate või osade omamise kaudu, tehingu või põhikirja alusel või muul viisil otseselt või kaudselt mõjutada teist ettevõtjat, mis võib seisneda õiguses:

- 1) oluliselt mõjutada teise ettevõtja juhtorganite koosseisu, hääletamist või otsuseid või
- 2) kasutada või käsutada teise ettevõtja kogu vara või olulist osa sellest.

Lõikes 5 sätestatu eesmärk on vältida ebatervet konkurentsikeskkonda ning hajutada toetust ühtlasemalt enama arvu ettevõtjate vahel.

Eelnõu §-s 9 sätestatakse taotluse esitamine ja taotluse esitamise tähtaeg.

Toetuse saamiseks esitab taotleja selleks ettenähtud tähtajal elektrooniliselt PRIA-le taotluse. PRIA koostab toetuse saamiseks esitatava taotluse vormi ja avaldab selle PRIA veebilehel. Taotlusega esitatakse ka dokumendid, mis võimaldavad taotluse määruuses sätestatud nõuetele vastavuse kontrollimist.

PRIA teatab taotluse esitamise tähtaja, avaldades selle ametlikus võrguväljaandes Ametlikud Teadaanded ja oma veebilehel. Taotleja võib ettenähtud tähtajal esitada ühe taotluse, mis võib sisaldada rohkem kui üht tegevust ja investeeringuobjekti.

Eelnõu §-s 10 sätestatakse nõuded taotlusele ehk andmed, mida taotlus peab sisaldama, muu hulgas andmed toetatava tegevuse kohta ning nõuded taotluse osaks olevatele dokumentidele.

Eelnõu § 10 lõikes 1 sätestatakse andmed, mis peavad taotluses sisalduma. Taotlus peab sisaldama teavet, mille alusel saab kindlaks teha määruuses sätestatud tingimuste täitmise ja koguda vajalikke statistilisi andmeid, mida saab hiljem kasutada toetusega saavutatavate mõjude kindlakstegemiseks. Näiteks peab taotleja esitama andmed selle kohta, kas ta on autonoomne ettevõtja, partnerettevõtja või seotud ettevõtja, andmed taotleja kontserni liikmete ja taotleja üle lepingu või muu alusel valitsevat mõju omava ettevõtja kohta, andmed taotleja töötajate arvu kohta, mille abil määratakse kindlaks, kas taotleja on VKE või suureettevõtja.

Samuti peab taotleja esitama teabe selle kohta, kui suures koguses (liitrites) kavandab ta investeeringuga ladustada või hoida vedelkütust või AdBlue vedelikku. Samuti peab taotleja esitama teabe selle kohta, kui suures koguses on ta võimeline ja valmis hoidma või ladustama vedelkütust või AdBlue vedelikku liitrites kokku, mille puhul peab arvestama toetusega kavandatavat vedelkütuse või AdBlue vedeliku kogust kui juba olemasolevat vedelkütuse või AdBlue vedeliku kogust. PRIA kannab vedelkütuse ladustamise või hoidmise kohta saadud andmed (eelkõige kogused ja asukoht) tsiviiltoetuse registrisse.

Taotluses esitatud andmed peavad olema täielikud ja õiged. ELÜPS-i § 64 lõike 4 punkti 3 kohaselt tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus, kui taotluses on esitatud valeandmeid või kui taotleja mõjutab taotluse menetlemist pettuse või ähvardusega või muul õigusvastasel viisil.

Eelnõu § 10 lõikes 2 sätestatakse need dokumendid, mida taotleja peab esitama, kui toetatavaks tegevuseks on § 4 lõike 1 punktis 1 või 3 nimetatud masina või seade ostmine.

Masina või seadme ostmisel, mis paigaldatakse ehitisse või mida kasutatakse ehitises, esitab taotleja hoonestusõiguse seadmise lepingu või kirjaliku üüri- või rendilepingu või kasutusvalduse lepingu, mis tõendab, et ehitist, kuhu toetuse abil ostetav seade või masin paigaldatakse või kus seda kasutatakse, on taotlejal võimalik kasutada vähemalt sihipärase kasutamise perioodi lõpuni.

Kasutatud masin või seade ostmisel peab taotleja esitama dokumendid, millega tõendatakse, et ostetav masin või seade ei ole taotluse esitamise hetkeks vanem kui viis aastat, selle ostmiseks ei ole saadud toetust riigieelarvelistest või muudest EL-i või välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi ning nimetud seadme hind ei ületa selle turuväärtust ja on uue samaväärse seadme hinnast madalam.

Eelnõu § 10 lõikes 3 sätestatakse, et kui toetust taotletakse ehitise ehitamiseks, siis peab taotleja esitama väljavõtte eelprojekti joonistest koos eelprojekti seletuskirjaga juhul, kui eelprojekt on nõutav ehitusseadustikus sätestatud tingimustel ja korras. Eelprojektiks loetakse seda projekti, mille alusel taotleja võtab ehitustegevuse hinnapakkumused. Samuti peab ehitise ehitamise korral taotleja tõendama investeeringuobjektialuse maa omandikuuluvust – PRIA kontrollib asjakohast õigust kinnistusraamatust. Kui taotleja kasutab investeeringuobjektialust maad hoonestusõiguse alusel, siis tuleb toetuse taotlemisel esitada seda õigust tõendav leping, mis tõendab, et taotleja kasuks on seatud hoonestusõigus vähemalt kolmeks aastaks arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest, kui taotleja on VKE, ning vähemalt viieks aastaks arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest, kui taotleja on suurettevõtja. Nimetatud lepinguga koos tuleb PRIA-le esitada ka kõik lepingu lisad, sealhulgas asendiplaan.

Eelnõu § 11 sätestab taotleja ja taotluse nõuetele vastavuse kontrolli.

PRIA kontrollib taotluses esitatud andmete õigsust ning taotleja, taotluse ja toetatava tegevuse toetuse saamise nõuetele vastavust.

Eelnõu §-s 12 sätestatakse taotluse hindamise ja taotluste paremusjärjestuse koostamise põhimõtted.

ELÜPS-i § 62 lõike 1 kohaselt hinnatakse nõuetele vastavaid taotlusi toetuse andmise tingimustes sätestatud korras ja hindamiskriteeriumite alusel. PRIA hindab taotlusi eelnõu § 13 lõigetes 2–4 sätestatud hindamiskriteeriumite alusel, andes igale hindamiskriteeriumile hinde vastavalt vahemikus 1–3.

Esimese hindamiskriteeriumi alusel hinnatakse, kui suur on taotleja omafinantseering ning seeläbi toetatava tegevuse kohta antavat toetuse määra suurust. Kui toetatava tegevuse kohta antav toetuse määr on maksimaalne ehk 70% toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest, siis antakse taotlejale üks hindepunkt aga kui toetatava tegevuse kohta antav toetuse määr on alla 70% toetatava tegevuse abikõlbliku kulu maksumusest, siis antakse taotlejale kaks hindepunkti. Hindamisel ümardatakse taotletava toetuse määr täisarvuni. Selle hindamiskriteeriumi eesmärk on eelistada taotlejaid, kes panustavad investeeringu tegemisel rohkem omavahendeid, sest see vähendab survet eelarvevahenditele ja võimaldab toetada rohkemate investeeringute tegemist vedelkütuse varustuskindluse tagamisel.

Teise hindamiskriteeriumi alusel hinnatakse investeeringuobjekti paiknemist suurematest keskustest. Maksimaalsed hindepunktid ehk kolm hindepunkti saab taotleja, kui kavandatav investeeringuobjekt paikneb saarel, kaks hindepunkti kui kavandatav investeeringuobjekt paikneb Tallinnaga mittepiirnevas vallas ning ühe hindepunkti saab taotleja, kui kavandatav investeeringuobjekt paikneb Tallinnas või Tallinnaga piirnevas vallas. Selle hindamiskriteeriumi eesmärgiks on suurendada põllumajanduslike toodete tootmiseks, säilitamiseks või toodangu esmamüügi eelseks ettevalmistuseks vajaliku vedelkütuse varustuskindlust ka suurematest keskustest kaugemal asuvates piirkondades, kus tanklatesse juurdepääs on keerulisem või tanklate arv on väiksem, et ka nendel põllumajandustootjatel oleks kriisiolukordades tagatud vedelkütusega varustus.

Kolmanda hindamiskriteeriumi alusel hinnatakse, millises mahus tehakse investeering riskide maandamiseks. Kui taotleja teeb investeeringu, mille tulemusena saab ta hoida või ladustada rohkem kui 5000 liitrit vedelkütust, siia antakse taotlejale kaks hindepunkti ja kui taotleja teeb investeeringu 5000 liitri vedelkütuse hoidmiseks või ladustamiseks, siis antakse taotlejale üks hindepunkt. Selle hindamiskriteeriumi eesmärgiks on eelistada selliste investeeringute tegemist, mille tulemusena panustatakse vedelkütuse varude riskide maandamise suuremas mahus ehk eelistatakse selliste investeeringute tegemist, mis aitavad tagada senisest suuremal määral põllumajandustoodete tootmiseks vajaliku kütusevaru olemasolu, mis aitab omakorda kaasa ka põllumajandusettevõtjate tulemuslikkuse parandamisele.

Taotluste paremusjärjestuse koostamisel loetakse paremaks suurema hindepunktide summa saanud taotlus. Võrdse hindepunktide summaga taotluste puhul eelistatakse taotlust, milles taotletav toetuse summa on suurem. Arengukava teiste toetusmeetmete taotlusvoorude praktika on näidanud, et tekib olukordi, kus taotlused saavad ühepalju hindepunkte, mistõttu on vajadus kehtestada lisakriteerium, mis võimaldaks selliseid olukordi lahendada. Sellises olukorras eelistatakse taotlejat, kelle taotletav toetuse summa on suurem, sest võib eeldada, et suuremamahuline investeering panustab suuremas mahus ka riskide maandamise ja aitab tagada senisest suuremal määral põllumajandustoodete tootmiseks vajaliku kütusevaru olemasolu.

Minimaalne hindepunktide arv taotluse rahuldamiseks on kaks hindepunkti.

Eelnõu §-s 13 sätestatakse taotluse rahuldamine ja rahuldamata jätmine.

Eelnõu § 13 lõikes 1 sätestatakse, et kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ei ületa toetuseks ettenähtud vahendeid (toetatava tegevuse rahastamise eelarve) ja kõigi taotlejate puhul ületab neile antud hindepunktide summa minimaalset taotluse rahuldamiseks vajalikku hindepunktide summat, rahuldatakse kõik nõuetele vastavad taotlused ELÜPS-i § 64 lõike 1 punkti 3 alusel. ELÜPS-i § 64 lõike 1 punkt 3 sätestab, et kui taotleja, taotlus ja toetatav tegevus vastavad maaelu arengu toetuse saamise nõuetele ning taotlus vastab hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele, rahuldatakse toetuseks ettenähtud vahendite piires toetuse andmise tingimuste kohaselt kõik taotlused.

Eelnõu § 13 lõikes 2 sätestatakse, et kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ületab toetuseks ettenähtud vahendeid (toetatava tegevuse rahastamise eelarve), rahuldatakse taotluste hindamise tulemusel koostatud taotluste paremusjärjestuse alusel parimad taotlused, mis on saanud vähemalt minimaalse hindepunktide summa ELÜPS-i § 64 lõike 1 punkti 2 alusel. ELÜPS-i § 64 lõike 1 punkt 2 sätestab, et kui taotleja, taotlus ja toetatav tegevus vastavad maaelu arengu toetuse saamise nõuetele ning taotlus vastab hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele, rahuldatakse toetuseks ettenähtud vahendite piires toetuse andmise tingimuste kohaselt hindamistulemuste alusel väljavalitud ja vajaduse korral paremusjärjestusse seatud parimad taotlused.

Eelnõu § 13 lõikes 3 sätestatakse minimaalse hindepunktide summa taotluse rahuldamiseks on kaks hindepunkti.

Eelnõu § 13 lõikes 4 sätestatakse, et taotlus on nõuetekohane, kui taotleja, taotlus ja toetatav tegevus vastavad EL-i õigusaktides, ELÜPS-is, arengukavas ja selles määruses sätestatud nõuetele.

Eelnõu § 13 lõikes 5 sätestatakse, et taotluse rahuldamata jätmise otsuse teeb PRIA ELÜPS-i § 64 lõikes 4 sätestatud alustel. ELÜPS-i § 64 lõikes 4 sätestatakse, et lisaks Euroopa

Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 59 lõikes 7 ja artiklis 60 ning sama määruse alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud alustele tehakse maaelu arengu toetuse taotluse rahuldamata jätmise otsus, kui:

- 1) taotleja, taotlus või toetatav tegevus ei vasta vähemalt ühele nõudele, mis on esitatud taotlejale, taotlusele või toetatavale tegevusele, kui Euroopa Liidu õigusaktidest ei tulene teisiti;
- 2) taotlust ei rahuldata käesoleva paragrahvi lõike 1 kohaselt või
- 3) taotluses või taotluse menetluse käigus on teadlikult esitatud valeandmeid.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 59 lõike 7 kohaselt tuleb toetuse taotlus või maksetaotlus tagasi lükata, kui toetuse saaja või tema esindaja takistab kohapealse kontrolli tegemist, välja arvatud vääramatu jõu või erandlike asjaolude korral. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 60 alusel ei tohi anda toetust isikule, kelle puhul on tehtud kindlaks, et ta on toetuse saamiseks vajalikud tingimused tekitanud kunstlikult, vastupidiselt toetuse andmise aluseks olevate õigusaktide eesmärkidele.

Eelnõu § 13 lõikega 6 reguleeritakse olukord, kui taotluse täies ulatuses rahuldamine ei ole põhjendatud üksnes taotluses sisalduvate mitteabikõlblike kulude tõttu. ELÜPS-i § 64 lõikes 6 sätestatakse, et maaelu arengu toetuse andmise tingimustes võib ette näha, et kui taotluse rahuldamine täies ulatuses ei ole põhjendatud taotluses sisalduvate mitteabikõlblike kulude tõttu, võib toetuse summat vähendada tingimusel, et saavutatakse tegevuse eesmärgid. Kui taotleja ei ole nõus toetuse summa vähendamise, tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus. Toetuse summa vähendamine ei mõjuta maaelu arengu toetuse taotluste paremusjärjestust, kui paremusjärjestus on moodustatud enne toetuse summa vähendamist. Seega võib toetuse summat vähendada ja taotluse võib osaliselt rahuldada tingimusel, et saavutatakse kavandatava tegevuse eesmärgid toetuse summa vähendamisest hoolimata. Nimetatud sätte eesmärk on, et taotlus ei kuuluks kohe rahuldamata jätmisele, kuna see ei vasta kõigile abikõlblikkuse nõuetele, st see sisaldab mitteabikõlblike kulusid. Taotluse täies ulatuses rahuldamata jätmine ei ole otstarbekas ega põhjendatud, kui taotlus sisaldab abikõlblike kulusid mahus, mis võimaldab taotlejal sellegipoolest kavandatud tegevuse ellu viia ja tagab seejuures toetatava tegevuse eesmärgi saavutamise ja säilimise. Teine oluline tingimus taotluse osaliseks rahuldamiseks mitteabikõlblike kulude tõttu on taotleja nõusolek. Kui taotleja ei ole nõus toetuse summa vähendamise, tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus. Toetuse summa vähendamine ei mõjuta toetuse taotluste paremusjärjestust, kui paremusjärjestus on moodustatud enne toetuse summa vähendamist.

Eelnõu § 13 lõike 7 kohaselt teeb PRIA taotluse rahuldamise otsuse, taotluse osalise rahuldamise otsuse või taotluse rahuldamata jätmise otsuse 45 tööpäeva jooksul arvates taotluse esitamise tähtpäevast.

Eelnõu §-s 14 sätestatakse toetuse saaja kohustused.

Eelnõus nimetatud kriteeriumid on jagatud toetuskõlblikkuse kriteeriumiteks, kohustusteks ja muudeks kohustusteks.

Eelnõu § 14 lõige 1 sätestab, et toetuse saaja viib toetatava tegevuse ellu, sealhulgas esitab kõik toetatava tegevuse elluviimist tõendavad dokumendid, ning võtab toetuse abil ostetud või ehitatud vara sihipäraselt kasutusse hiljemalt 30. septembril 2025. Arvestades, et programmiperiood hakkab lõppema, siis peavad nimetatud tähtpäevaks olema kõik toetuse maksmise aluseks olevad kohustused täidetud. See tähendab taotlejate jaoks seda, et neile jääb toetatava tegevuse elluviimiseks aega vähem kui 12 kuud, mistõttu on soovitatav tegevuse elluviimist alustada võimalikult kiiresti pärast PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemist.

Eelnõu § 14 lõige 2 sätestab, et toetuse saaja tagab toetatava tegevuse kestuse, sealhulgas säilitab toetuse abil soetatud ja ehitatud vara ning kasutab seda sihtotstarbeliselt, vähemalt kolm aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest, kui taotleja on VKE, ning vähemalt viis aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest, kui taotleja ei ole VKE (edaspidi koos *sihipärase kasutamise periood*).

Eelnõu §-s 15 kehtestatakse toetuse saajale muud kohustused. Nimetatud paragrahv sätestab toetuse saajale kohalduvad kohustused, mis kvalifitseeruvad muudeks kohustusteks komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 640/2014⁷ artikli 35 lõike 2 punkti b tähenduses. Toetuse saaja muude kohustuste rikkumise korral on võimalik lisaks toetuse maksmata jätmisele või selle maksmise täielikule tühistamisele ka osalise tühistamise võimalus. Rikkumise korral määrab sanktsiooni suuruse PRIA.

Eelnõu § 15 lõikes 1 on sätestatud kohustused, mida toetuse saaja peab täitma sihipärase kasutamise perioodi lõpuni. Näiteks peab toetuse saaja võimaldama teostada toetuse sihipärase ja tähtaegse kasutamise üle järelevalvet ja teha muid toetuse saamisega seotud kontrollid ning osutama selleks igakülgset abi. Samuti peab toetuse saaja teavitama taotluses esitatud või toetatava tegevusega seotud andmete muutumisest või tegevuse elluviimist takistavast asjaolust ega või saada sama kulu kohta toetust riigieelarvelistest või muudest EL-i või välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 59 lõike 7 kohaselt lükatakse toetuse- või maksetaotlus tagasi, kui toetuse saaja või tema esindaja takistab kohapealse kontrolli tegemist, välja arvatud vääramatu jõu või erandlike asjaolude korral. Lisaks peab toetuse saaja eristama selgelt oma raamatupidamises toetuse kasutamisega seotud kulud ning neid kajastavad kulu- ja maksedokumentid muudest kulu- ja maksedokumentidest.

Eelnõu § 15 lõikes 2 on sätestatud kohustused, millele toetuse saaja peab vastama kuni PRIA poolt viimase toetusosa maksmiseni. Näiteks ei tohi taotlejal olla riikliku maksu võlg, sealhulgas maksuhalduri haldusaktiga kindlaks määratud intress, on väiksem kui 100 eurot või tema riikliku maksu võla tasumine on ajatatud. Maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksuvõlg, mille tähtaeg on möödunud, tasutud ettenähtud summas ning taotleja kohta ei tohi olla loomakaitseseaduse, veeseaduse, taimekaitseseaduse, veterinaarseaduse, väetiseseaduse, jäätmeseaduse, toiduseaduse, söödaseaduse, keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse ega karistuseseadustiku sätestatud konkreetse süüteo toimepanemise eest, mis on sätestatud eelnõu § 3 lõikes 5. Nõude eesmärk on tagada, et toetuse saaja ehk isik, kellele tehakse väljamakse, on jätkusuutlik ettevõtja. PRIA-l on õigus kontrollida kogu taotluse menetlemise ajal ja enne toetuse väljamaksmist taotleja ja toetuse saaja riikliku maksu võla olemasolu ning maksuvõla olemasolu korral selle ajatatumist ja maksete tähtaegset tasumist. Kehtestatud nõue täidab EL-i finantshuvide kaitse eesmärki. Kui isik ei ole kohustusi riigi või EL-i ees täitnud, ei saa teda pidada usaldusväärseks. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 125 lõike 3 punktis d nimetatud suutlikkus hõlmab haldus-, finants- ja toimimissuutlikust, näiteks peab toetuse saaja olema maksevõimeline, kuna see on üheks näitajaks taotleja majandusliku seisuhindamisel. Kui toetuse saajal on maksuvõlad, ei ole õigustatud ka talle täiendavate avalike vahendite eraldamine. Samuti on maksevõimelisus üheks usaldusväärse näitajaks. Arvestades, et toetusega jagatakse riigieelarvelisi ja EL-i vahendeid, mida on piiratud ulatuses, on oluline ka, et nimetatud vahendeid saaksid kasutada üksnes õiguskuulekad ettevõtjad, kellel ei ole karistusregistrisse kantud karistusandmeid süüteo

⁷ Komisjoni delegeeritud määrus (EL) nr 640/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1306/2013 ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi osas, otsetoetuste, maaelu arengu toetuse ja nõuetele vastavuse süsteemiga seoses kohaldatavatest maksetest keeldumise ja nende tühistamise tingimuste osas ning kõnealuste toetuste ja süsteemiga seotud halduskaristuste osas (ELT L 181, 20.06.2014, lk 48–73).

toimepanemise eest, mis on sätestatud eelnõu § 3 lõikes 5, ehk need ettevõtjad, kes on suutnud oma tegevust õiguspäraselt korraldada.

Eelnõu § 15 lõike 3 kohaselt peab toetuse saaja täitma toetuskõlblikkuse tingimusi. Toetuse saaja täidab toetuskõlblikkuse tingimusi, kui ta vastab § 3 lõikes 2 sätestatud nõuetele vähemalt kolm aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest, kui taotleja on VKE, ning vähemalt viis aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest, kui taotleja ei ole VKE. Tegemist on sellise tingimusega, mis on läbivaks nõudeks ehk millele peavad vastama nii taotleja kui ka toetuse saaja. Kui taotleja või toetuse saaja ei vasta toetuskõlblikkuse tingimusele, on PRIA kohustatud EL-i õiguse kohaselt toetuse 100-protsendiliselt tagasi nõudma. Toetuskõlblikkuse tingimuseks on, et nii taotleja kui ka toetuse saaja suhtes ei toimu likvideerimismenetlust ega ole nimetatud pankrotiseaduse kohaselt ajutist pankrotihaldurit või kohtuotsusega välja kuulutatud pankrotti või algatatud sundlõpetamist ja tal ei ole kehtivat äriregistrist kustutamise hoiatust.

Eelnõu § 15 lõige 4 reguleerib dokumentide esitamist. Kuludokumentid esitatakse PRIA-le kalendriaastas kuni kaheksas osas ühe taotluse kohta hiljemalt 30. septembril 2025.

Juhul kui toetatavaks tegevuseks on ehitise ehitamine, siis peab toetuse saajal hiljemalt viimase maksetaotluse esitamise ajaks olema ehitisregistris ehitise kohta kasutusluba või kasutusteatis, juhul kui see on nõutav ehitusseadustiku kohaselt. Ehitusseadustiku kohaselt võib ka seadme paigaldamine olla ehitustegevus (näiteks maa-aluse väiketankla rajamine) ning ka sel juhul peab toetuse saajal olema hiljemalt viimase maksetaotluse esitamise ajaks ehitisregistris seadme kohta kasutusluba või esitatud kasutusteatis, kui see on nõutav ehitusseadustiku kohaselt. Kasutusloa või kasutusteatisega tõendatakse, et investeeringuobjekt (nt valminud ehitise või paigaldatud seade) vastab ettenähtud nõuetele ning seda võib kasutada nõuete ja kasutusotstarbekohaselt. Seega võimaldab kasutusluba või kasutusteatis tagada, et investeeringuobjekti saab hakata sihtotstarbeliselt kasutama. Investeeringuobjekt peab olema sihtotstarbeliselt kasutuses VKE-l kolm aastat ning suurettevõtjatel viis aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest ehk sihipärase kasutamise perioodi lõpuni.

Eelnõu §-s 16 on sätestatud maksetaotluste esitamise üksikasjad ja kehtestatakse nõuded maksetaotlusele.

Toetuse maksmiseks esitab toetuse saaja elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna kaudu PRIA-le maksetaotluse koos asjakohaste dokumentidega. Toetuse maksmise aluseks on toetuse saaja esitatud maksetaotlus, arve ning kauba saamist, rahalise kohustuse tasumist, ostutatud teenuse või töö tegemist või kauba üleandmist ja vastuvõtmist tõendavad dokumentid ning lisaks iga ehitise kohta eelnõu § 7 lõikes 5 nimetatud andmeid sisaldav ehitustegevuse kuluaruanne, kui investeeringuobjektiks on ehitise.

Kuna käesolev programmiperiood hakkab lõppema, siis peab toetuse saaja toetatava tegevuse elluviimisel arvestama lisaks sellega, et investeeringu tegemist tõendavaid dokumente saab kuni 2025. aasta 30. septembrini arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 60 lõike 4 kohaselt tõendatakse toetuse saajate tehtud makseid arvete ja maksmist tõendavate dokumentidega. Kui seda ei ole võimalik teha, tõendatakse maksete tegemist samaväärse juriidilise jõuga dokumentidega.

Eelnõu §-s 17 sätestatakse toetuse maksmise ja toetuse maksmisest keeldumise alused.

Toetuse maksmise otsuse teeb PRIA sellise aja jooksul, et toetusraha oleks võimalik kanda toetuse saaja arvelduskontole kolme kuu jooksul arvates nõuetekohaste dokumentide saamise päevast. ELÜPS-i § 66 lõikes 3 sätestatud juhtudel tehakse toetuse maksmisest keeldumise otsus 25 tööpäeva jooksul arvates toetuse maksmisest keeldumise aluseks olevast asjaolust teada saamisest. ELÜPS-i § 66 lõige 3 sätestab, et PRIA teeb toetuse maksmisest keeldumise otsuse, kui pärast taotluse rahuldamist, kuid enne toetuse maksmist tehakse kindlaks taotluse rahuldamata jätmise alused või kui toetuse saaja ei ole täitnud toetuse saaja kohustusi.

ELÜPS-i § 65 lõike 4 kohaselt Maaelu arengu toetuse taotluse rahuldamise otsuse võib tunnistada täielikult või osaliselt kehtetuks, kui esineb vähemalt üks järgmistest asjaoludest:

- 1) ilmneb asjaolu, mille puhul taotlust ei oleks rahuldatud;
- 2) toetuse saaja ei ole tegevust ettenähtud tähtaja jooksul ellu viinud;
- 3) tegevust ei ole võimalik tegevuse elluviimise tähtaja jooksul ellu viia;
- 4) toetuse saaja ei täida Euroopa Liidu õigusaktides või käesolevas seaduses või selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud kohustusi;
- 5) toetuse saaja esitab avalduse taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamiseks.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artiklite 63 ja 64 kohaselt võib toetuse saaja nõuetele mittevastavuse või kohustuste täitmata jätmise korral määrata sektoripõhiste õigusaktidega halduskaristusi, milleks võib olla muu hulgas näiteks toetussumma vähendamine. On võimalik kohaldada ka toetuse maksmise peatamist, kui võib eeldada, et toetuse saaja kõrvaldab nõuete mittevastavuse mõistliku aja jooksul. Nimetatud määruse artikli 64 lõike 2 kohaselt ei kohaldata halduskaristust muu hulgas siis, kui põllumajandusalaste sektoripõhiste õigusaktide kohaldamisest tulenevate rahastamiskõlblikkuse kriteeriumite, kulukohustuste või muude kohustustega seotud mittevastavuse põhjuseks on vääramatud jõud. Toetuse maksmise peatamine on täpsemalt sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 640/2014 artiklis 36. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 71 lõike 1 kohaselt peab tegevuse puhul, mis hõlmab investeerimist taristusse või tootlikku investeringut, maksma Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidelt saadud toetuse tagasi, kui viie aasta jooksul arvates toetuse saajale lõppmakse tegemisest või vajaduse korral riigiabi eeskirjades kehtestatud aja jooksul leiab aset mõni alljärgnev sündmus: a) tootmistegevuse lõpetamine või üleviimine programmi piirkonnast välja; b) selline muutus taristu üksuse omandisuhetes, mis annab ettevõttele või avalik-õiguslikule isikule põhjendamatu eelise või; c) oluline muutus toetatud tegevuse abil tehtud investeringu iseloomus, eesmärkides või rakendustingimustes, mille tulemusena kahjustatakse investeringu algseid eesmärke.

Eelnõu §-s 18 on sätestatud toetuse väljamaksmine enne kulutuste tegemist.

Toetuse võib ELÜPS-i § 67 lõike 1 kohaselt riigieelarvelistest vahenditest maksta välja pärast taotluse rahuldamise otsuse tegemist enne töö, teenuse või vara soetamise eest tasumist tagatist nõudmata, kui töö või teenus on lõpetatud või vara (näiteks kaup) on üle antud ning toetuse saaja on selle vastu võtnud ja selle eest tasunud vähemalt omafinantseeringuga võrdse summa ning kui toetuse saaja on piisavalt usaldusväärne.

ELÜPS-i § 67 lõike 7 kohaselt toetuse saaja loetakse piisavalt usaldusväärseks, et maksta toetus välja tagatist nõudmata, kui:

- 1) tal ei ole riikliku maksu võlgnevust või tema riikliku maksu võla tasumine on ajatatud ning maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksuvõlg tasutud ajakava kohaselt;
- 2) tema suhtes ei ole algatatud likvideerimis- ega pankrotimenetlust;

- 3) ta on varem riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest saadud ja tagasimaksmisele kuulunud summa tagasi maksnud või toetuse tagasimaksmise ajatamise korral on tagasimaksed tasunud ettenähtud tähtpäevaks ja summas;
- 4) ta on varem käesoleva seaduse § 64 või käesoleva paragrahvi lõike 1 kohaselt saadud toetust kasutanud sihipäraselt ja tähtpäevaks.

Omafinantseeringuga võrdne summa on rahasumma, mille toetuse saaja tasub isikule, kes osutab esitatud investeeringuobjekti hinnapakumuse alusel toetatava tegevuse elluviimiseks toetuse saajale teenust, tegi tööd või müüs kaupa. Omafinantseeringuga võrdse rahasumma hulka loetakse selle isiku, kellelt toetuse saaja tellis teenust või tööd või ostis kaupa, väljastatud arve-saatelehel või arvel kajastatud kõik abikõlblikud kulud, millest on maha arvestatud toetuse maksamise otsuse alusel toetuse saajale makstav summa (ehk enne toetuse maksamise otsuse tegemist peab toetuse saajal olema arve-saatelehel või arvel kajastatud abikõlblikest kuludest tasutud ainult see osa, mis jääb alles, kui arve-saatelehel või arvel kajastatud abikõlblike kulude kogusummast on arvestatud maha toetusmäära alusel kuludokumentides kajastatud abikõlblike kulude põhjal arvutatud toetuse summa), ning kõik mitteabikõlblikud kulud, mis on nimetatud arve-saatelehel või arvel kajastatud. Näiteks kuulub arve-saatelehel või arvel kajastatud mitteabikõlblike kulude (mis peavad toetuse saajal olema tasutud enne toetuse maksamise otsuse tegemist) hulka toetatava tegevuse käibemaks, kui toetuse saaja on käibemaksukohustuslane, ning ka muud mitteabikõlblikud kulud, mis on mingil põhjusel kuludokumentides kajastatud.

Toetatava tegevuse elluviimise rahastamine võib toimuda selliselt, et igal arve-saatelehel või arvel märgitud rahalisest kohustusest on tasutud omafinantseeringuga võrdne rahasumma, või selliselt, et maksetaotluses kõikidel arve-saatelehtedel või arvetel märgitud rahaliste kohustuste summast on tasutud vähemalt omafinantseeringuga võrdne rahasumma.

Eespool kirjeldatud viisil toetatava tegevuse elluviimise rahastamist sooviv toetuse saaja esitab PRIA-le maksetaotluse koos omafinantseeringuga võrdse rahasumma tasumist tõendavate dokumentidega. PRIA teeb toetuse maksamise otsuse pärast kulude abikõlblikkuse kontrollimist, arvestades seejuures toetuse saaja usaldusväärust, ning kannab toetuse maksamise otsuste alusel määratud raha toetuse saaja arvelduskontole.

Toetuse saaja võib toetuse maksamise otsuse alusel saadud raha kasutada üksnes selle isiku väljastatud arve-saatelehel või arvel märgitud toetatava tegevuse abikõlblike kulude eest tasumiseks, kellelt toetuse saaja tellis teenust või tööd või ostis kaupa. Toetuse saaja tasub pärast toetuse maksamise otsuse alusel saadud raha laekumist viivitamata kuludokumentide alusel tasumata jäänud kogusumma sellele isikule, kellelt ta tellis teenuse või töö või ostis kaupa. Tasumise tõendamiseks esitab toetuse saaja PRIA-le seitsme tööpäeva jooksul arvates toetuse maksamise otsuse alusel saadud raha laekumisest vastava teabe koos maksmist tõendavate dokumentidega (arve-saatelehel või arvel märgitud rahalise kohustuse tasumist tõendav maksekorraldus või väljatrükk või arvelduskonto väljavõte). Toetuse maksamise korral arvestatakse otsuse kohaselt väljamakstavast toetusrahast tasaarvelduse korras maha toetuse maksamise otsuse alusel toetuse saajale makstud raha. Toetuse maksamisest keeldumise korral maksab toetuse saaja maksamise otsuse alusel saadud raha asjaomases ulatuses tagasi. Kui kuludokumentide alusel tasumata jäänud kogusumma tasumise ja PRIA-le nõutavate dokumentide esitamise tähtaegadest ei ole kinni peetud, siis on PRIA-l õigus edaspidi keelduda toetuse saaja toetatava tegevuse elluviimise rahastamisest enne töö, teenuse või kauba eest tasumist või nõuda toetuse maksamise otsuse alusel makstud raha tagasi. Samuti on PRIA-l õigus keelduda toetatava tegevuse elluviimise rahastamisest enne töö, teenuse või kauba eest tasumist, kui esitatud kuludokumentid ei vasta nõuetele või ei ole piisavalt selged ja läbipaistvad.

ELÜPS-i § 67 lõikes 6 on sätestatud, et kui toetuse saaja tegevuses ilmnevad asjaolud, mis seavad kahtluse alla tema võime kasutada käesoleva paragrahvi lõike 1 kohaselt saadud toetust sihipäraselt ja tähtpäevaks, võib toetuse andja otsustada rahastamise väiksemas ulatuses, määrata abikõlblike kulude tegemiseks sama paragrahvi lõikes 4 sätestatud tähtajast lühema tähtaja või nõuda piisava tagatise esitamist.

Eelnõu §-s 19 sätestatakse, et määruse alusel esitatud dokumente taotlejale ei tagastata ning nimetatud dokumente säilitab PRIA kuni 2032. aasta 31. detsembrini.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 37 kohaselt teeb komisjon lõppmakse vastavalt vahendite olemasolule pärast maaelu arengu programmi rakendamist käsitleva viimase iga-aastase eduaruande kättesaamist, võttes aluseks kehtiva rahastamiskava, asjaomase maaelu arengu programmi viimase rakendusaasta raamatupidamisaruanded ning asjakohase kontrollimise ja heakskiitmise otsuse. Nimetatud raamatupidamisaruanded esitatakse komisjonile kuue kuu jooksul pärast Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 65 lõikes 2 osutatud kulude rahastamiskõlblikkuse viimast kuupäeva ja vajaduse korral koostoides üleminekumääruse artikli 2 lõikega 2, ning need hõlmavad makseasutuse kantud kulusid kuni kulude rahastamiskõlblikkuse viimase kuupäevani.

Üleminekumääruse artikli 2 lõike 2 kohaselt on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 65 lõigetes 2 ja 4 sätestatud kulutuste rahastamiskõlblikkuse periood kuni 2025. aasta 31. detsembrini. Liikmesriikide kogemus näitab, et Euroopa Komisjoni viimane makse tavaliselt hilineb, ja seepärast sätestatakse dokumentide säilitamise lõpptähtpäevana 2032. aasta 31. detsembri, mis peaks sisaldama ka väikese varu. Dokumentide säilitamise kohustus kohaldub toetuse andmisega seotud isikule.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548);
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320–469);
- 3) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1306/2013 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/2000, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 549–607);
- 4) komisjoni delegeeritud määrus (EL) nr 640/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1306/2013 ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi osas, otsetoetuste, maaelu arengu toetuse ja nõuetele vastavuse süsteemiga seoses kohaldatavatest maksetest keeldumise ja nende tühistamise tingimuste osas ning kõnealuste toetuste ja süsteemiga seotud halduskaristuste osas (ELT L 181, 20.06.2014, lk 48–73);
- 5) komisjoni soovitus (EL) nr 361/2003, mis käsitleb mikroettevõtete ning väikese ja keskmise suurusega ettevõtete määratlust (ELT L 124, 20.05.2003, lk 36–41);
- 6) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2020/2220, millega kehtestatakse teatavad üleminekusätted Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) ja Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi (EAGF) toetuse kohta 2021. ja 2022. aastal ning muudetakse

määrusi (EL) nr 1305/2013, (EL) nr 1306/2013 ning (EL) nr 1307/2013 seoses 2021. ja 2022. aastal eraldatavate vahendite ja nende määruste kohaldamisega ning määrust (EL) nr 1308/2013 seoses 2021. ja 2022. aastal eraldatavate vahendite ja sellise toetuse jaotamisega (ELT L 437, 28.12.2020, lk 1–29).

Eelnõus nimetatud EL-i õigusaktid on kättesaadavad Euroopa Liidu Teataja veebilehel <https://eur-lex.europa.eu>.

4. Määruse mõjud

Toetuse eesmärk on tagada toidu tarneahela varustuskindlus ja põllumajandusettevõtjate toimepidevus, eelkõige tagada senisest suuremal määral põllumajandustoodete tootmiseks vajaliku kütusevaru olemasolu, mis omakorda aitab kaasa ka põllumajandusettevõtjate tulemuslikkuse parandamisele, mistõttu toetatakse vähemalt 5000 liitri vedelkütuse hoidmiseks või ladustamiseks vajaliku masina või seadme ostmist ning ehitise ehitamist kui ka AdBlue vedeliku hoidmiseks või ladustamiseks vajaliku masina või seadme ostmist.

Määrusel on positiivne mõju, sest see aitab kaasa toidu tarneahela varustuskindluse tagamisele ja põllumajandusettevõtjate tulemuslikkuse parandamisele. Täpsemalt aitavad toetuse abil tehtavad investeeringud suurendada põllumajandusettevõtjate valmisolekut ja võimekust kiiresti reageerida kriisidele ning tagada põllumajanduslike toodete tootmine ka keerulistes oludes.

Määruse rakendamiseks vajalikke menetlustoiminguid teeb PRIA, kellel on olemas määruse menetlemiseks vajalik haldussuutlikkus ja tehniline võimekus.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne lisakulu ega -tulu.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile.

Eelnõu esitatakse arvamuse andmiseks PRIA-le.